

**Sayın Cumhurbaşkanım,
Değerli Konuklar,**

Öncelikle hoş geldiniz diyor; sizleri en içten duygularımla, saygıyla selamlıyorum. Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Bugün bu tarihî mekânda tam dört yıl önce yine bu salonda açılışını yaptığımız konferansla başlayan kuruluş sürecini tamamlamak için bulunuyoruz. O gün bu alanda yapılan ilk toplantı olan konferansın kalıcı bir platformun oluşturulmasına vesile olmasını temenni etmiştik.

Kurulan konferansın açılış kongresine bugün ev sahipliği yapmaktan büyük bir mutluluk duyduğumu ifade etmek isterim. Kongrenin hayırlı olmasını ve başarılı şekilde sonuçlanmasını diliyorum.

Bilindiği üzere anayasa yargısının temel işlevi, anayasanın üstünlüğünün sağlanması suretiyle temel hak ve hürriyetlerin korunmasıdır. Bu işlevin tam olarak yerine getirilmesi ise toplum sözleşmesi mahiyetinde olan anayasalarda yer alan adalet, eşitlik, hürriyet, hukukun üstünlüğü ve kuvvetler ayrılığı gibi anayasal ilke ve değerlerin hayata geçirilmesine bağlıdır.

Kuşkusuz anayasal ilke ve değerlerin zamana ve mekâna göre adlandırılması değişebilmektedir ancak toplumsal ve siyasal birlikteliği sağlayan değerlerin farklı kültür ve medeniyetlerde köklerinin bulunduğu da malumdur.

Söz gelimi adalet, tarih boyunca tüm toplumlarda temel değerlerden biri olarak kabul edilmiştir. Zira toplumsal hayatın varlığı ve devamı ancak adaletle mümkündür. Adaleti tesis etmenin aracı da hukuktur. Bu nedenle ideal topluma dair değerler manzumesi sunan tüm dinler, hukuku ve adaleti merkeze almıştır.

Nitekim Kur'an'da adaletin gerçekleştirilmesi dinin varlık sebeplerinden biri olarak ifade edilmekte, *insanların adaleti yerine getirmeleri için* peygamberlerle birlikte kitabın ve mizanın (ölçünün) indirildiği belirtilmektedir.¹ Buradaki mizan kelimesinin aynı zamanda terazi anlamına geldiği bilinmektedir.

Hemen her toplumda adaletin sembolü olarak kullanılan terazi sayesinde insanların hukuku korunur, hakları eksiksiz olarak verilir. Bu sebeple adalet terazisini elinde tutanların sorumluluğu onu doğru tutmak suretiyle hakkaniyete uygun davranmak, doğru ölçmek ve adil karar vermektir. Böylece insanlar arasında adaletin tesisinde yargının ve yargıcın oynadığı belirgin rol ortaya çıkmaktadır.

İslam'ın diğer kaynakları da adaleti ve adaletten kaynaklanan başta eşitlik, temel hak ve hürriyetler olmak üzere diğer evrensel değerleri vurgulamaktadır. “Ey, insanlar!” diye başlayan mesajlar arasında ayrımcılık yasağı, can, mal ve neslin korunması, suç ve cezaların şahsiliği, din ve vicdan hürriyeti gibi toplumsal hayatın sağlıklı şekilde sürdürülmesinin olmazsa olmaz esasları yer almaktadır.

Dolayısıyla anayasa yargısı kapsamına giren bu ilke ve değerler bize yabancı değildir. Bilakis bunlar bizim öz değerlerimizdir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Düşünce ve söylem olarak zengin bir müktesebatı olan medeniyetimizin adalet, eşitlik ve hürriyet gibi değerlerinin hayata geçirilmesi sadece Müslüman coğrafyada değil dünyada yaşanan sıkıntılara da derman olacaktır.

Yaşanan sıkıntılar hepimizin malumudur. Şiddete ve istismara maruz kalan kadınlar ve çocuklar, eksilmesi gereken birer rakam olarak görülen mülteciler, açlık sınırının altında hayata tutunmaya çalışanlar, inançlarından veya düşüncelerinden dolayı cezalandırılanlar, bizim gibi olmadığı için dışlanan ve ötekileştirilenler...

Dünyamızdan bu insan manzaraları ulusal ve uluslararası düzlemde karşı karşıya kaldığımız adalet açığının somut görünümleridir. Bu noktada belki de en büyük sorun “öteki” ile sağlıklı bir ilişki kurulamamış olmasıdır.

Bu manzaranın Müslüman coğrafyadaki yansımaları en iyi şekilde teşhis eden kişilerin başında merhum Aliya İzzetbegoviç gelmektedir. Aliya 25 yıl önce İslam ülkelerinin temsilcilerinin katıldığı bir toplantıda “*İslam en iyisi -bu hakikat-, ama biz en iyisi değiliz.*” sözüyle içinde bulunduğumuz durumu çok veciz şekilde özetlemişti.²

Aliya tespitle yetinmemiş, teorik ve pratik çözüm yollarını da göstermiştir. Ona göre İslami hassasiyetin gerektirdiği hedef “*ahlaki disipline ve siyasi özgürlüğe sahip bir toplum*” ve “*hukuka bağlı bir devlet*” oluşturmaktır.³

Temel hak ve hürriyetleri koruyan hukuk devleti hedefinin gerçekleşmesi bakımından yargı kurumlarına, bilhassa da anayasallık denetimi yapan yüksek mahkemelere çok büyük görevler düşmektedir. Belirtmek gerekir ki temel hak ve hürriyetlerin yargı eliyle korunması fikri de aynı zamanda İslam'ın öngördüğü bir anlayışı yansıtmaktadır.

Asırlar önce İbn Haldun devletin devamı için insanların hak ve hukukunun korunması gerektiğini önemle vurgulamıştır. *Mukaddime*'de insanların haklarının ihlali "zulüm" kelimesiyle ifade edilmiştir. İbn Haldun'a göre zulüm yani hak ihlalleri medeniyetin (*umranın*) harap olmasına, dolayısıyla son tahlilde devletin zarar görmesine yol açar.⁴

Bu nedenle devletin ve devlet organları arasında özellikle yargının işlevi, zulmün giderilerek adaletin tesis edilmesi, insanların hak ve hukukunun korunmasıdır. Bu anlamda hâkimin temel görevi insanların haklarını güvenceye almak İbn Haldun'un kendi ifadesiyle "*halkın hukukunu korumak*"tır.⁵

Sayın Cumhurbaşkanım,

Malumları olduğu üzere bilhassa bireysel başvurunun kabul edilmesiyle birlikte anayasa yargısının alanı da genişlemiştir. Günümüzde anayasa mahkemeleri bir yandan normların anayasaya uygunluğu denetimini yaparak, diğer yandan da bireysel hak ihlali iddialarını inceleyerek anayasal hak ve hürriyetlerin korunması bakımından vazgeçilmez kurumlara dönüşmüştür.

Bu bağlamda benzer görevler üstlenmiş olan anayasa mahkemelerinin ve anayasallık denetimi yapan yüksek yargı organlarının iş birliği ve tecrübe paylaşımı oldukça önemli hâle gelmiştir. Bugün ilk kongresinin açılışını yaptığımız İslam Dünyası Anayasa Yargısı Konferansı'nın bu açıdan eşsiz bir fırsat ve imkân sunduğuna inanıyorum

Taslak tüzükte belirtildiği üzere konferansın karşılıklı bilgi ve tecrübe paylaşımına zemin hazırlamak suretiyle hukukun üstünlüğünün ve ülkelerimizde yaşayan herkesin temel hak ve hürriyetlerinin daha iyi korunmasına önemli katkılar yapmasını temenni ediyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle kongrenin başarılı geçmesini diliyorum; emeği geçen herkese, bilhassa konferansın taslak tüzüğünü hazırlayan "*Çalışma Komitesi*"ne ve tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Hepinize sağlıklı ve huzurlu günler diliyorum.

Zühtü ARSLAN
Anayasa Mahkemesi Başkanı

¹ *Hadîd*, 57/25. Ayrıca bkz. Şûrâ 42/15: “(Ey Peygamber!) De ki: Ben... aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum.”

² Aliya İzzetbegoviç, *Tarihe Tanıklığım*, 14. Baskı, Çev. A. Erkilet, A. Demirhan, H. Öz, (İstanbul: Klasik Yayınları, 2016), s. 415; Alija Izetbegovic, *Inescapable Questions: Autobiographical Notes*, trans. S. Risaluddin & J. Izetbegovic, (Leicester: Islamic Foundation, 2003), s. 390.

³ Aliya İzzetbegoviç, *Özgürlüğe Kaçışım: Zindandan Notlar*, 21. Baskı, Çev. H. T. Başoğlu, (İstanbul: Klasik Yayınları, 2015), s. 323; İzzetbegoviç, *Tarihe Tanıklığım*, s. 77.

⁴ İbn Haldun, *Mukaddime*, Cilt I, Hazırlayan: Süleyman Uludağ, 9. Baskı, (İstanbul: Dergah Yayınları, 2013), s. 551.

⁵ İbn Haldun, *Mukaddime*, s.469.